

in dani praktični napotki za popisovanje knjig, časopisov ter prispevkov v časopisju in zbornikih. Zadnje poglavje tega dela, »Oblika in vrste bibliografij«, obravnava razdelitev bibliografij, pa še bibliografska pomagala (knjigotrški katalogi, enciklopedije itd.), razmerje med bibliografijo in katalogom ter med bibliografijo in dokumentacijo.

V drugem delu, »Pregled zgodovine bibliografije«, je kratko orisana zgodovina bibliografije od Kallimaha (310—240) iz aleksandrijske knjižnice do bibliografskih izdaj Unesca v našem času.

Najobsežnejši je tretji del, »Pregled bibliografij«. To je seznam bibliografij — iz tehničnih razlogov je avtor upošteval le bibliografije evropskih držav in ZDA, to pa so tudi države, s katerimi imamo največ kulturnih stikov — razvrščen v posamezne skupine in opremljen z uvodi ter potrebno razlago v bibliografskih opombah. Najprej so popisane mednarodne splošne bibliografije (bibliografije bibliografij, bibliografije knjig, inkunabul, katalogi in zbirni katalogi knjig, splošne bibliografije časopisja idr.), nato mednarodne strokovne bibliografije in nazadnje nacionalne bibliografije, razvrščene po abecednem redu držav. Zadnja je na vrsti Jugoslavija, ki pa je obdelana tudi najboljše. Medtem ko so pri drugih državah upošteevane samo splošne nacionalne bibliografije, so pri Jugoslaviji popisane tudi strokovne bibliografije in dela širšega, mednarodnega pomena

PREKMURSKO skôzniti?

Fr. Bezljaj piše v etimološkem članku Sln. dial. *skôzniti*, *skoznovati* »bdeiti, čuti, paziti, skrbeti«, JiS XVII, 40—41: »izpričano v prekmurskem narečju, pri sosednjih kajkavcih...« Obliko je našel pač v Pletersnikovem slovarju II, 495, kjer je pri *skôzen*, *skozniti*, *skoznovati* naveden kot vir: *ogr. C.*

Toda tudi Caf je mogel brati te oblike v prekmurski knjigi le enkrat: v Mihala Severja Redu zveličanstva... 1747, na str. 66 v 4. kitici Peszni Vecserásnye: »...fzercze nai ktebi szkofsznue...« Toda ta pesem je docela kajkavska tako glede jezika kot izvira. Najdemo jo namreč v tkim. starejši martjanski pesmarici (v Visokošol. in štud. knjižnici v Mariboru, fotokopija v NUK v Ljubljani), vsaj iz 17. stol., a ne iz 1649—1710 (M. Rupel v ZSS I, 282, 316, ki govori

(splošne enciklopedije, knjižnični katalogi); tu je v posameznih poglavjih (jugoslovanska, srbska, hrvatska, bosensko-hercegovaška, črnogorska, makedonska in slovenska bibliografija) podrobno prikazan zgodovinski razvoj in sedanje stanje bibliografije pri jugoslovanskih narodih.

Uporabnost knjige povečuje Kazalo imen in naslovov (sest. Boža Pleničar). Predgovor in Vsebina sta prevedena še v ruščino in angleščino, kar omogoča uporabo knjige tudi tujcu, neveščemu slovenščine. Glavna literatura je navedena ob koncu posameznih poglavij.

Knjigo odlikuje sistematična razdelitev in preglednost ter smotrna izbira gradiva v posameznih poglavjih, v skladu z namenom nuditi informacijo v prvi vrsti slovenskemu in jugoslovanskemu knjižničarju oz. uporabniku; to je plod dolgoletnega dela in kaže avtorjevo temeljito obvladanje snovi. Tudi sicer je knjiga izredno skrbno pripravljena, skoraj brez tiskovnih napak, tiskana zelo pregledno na lepem brezlesnem papirju in vezana v celo platno.

Knjigo bi moral, ob vlogi, ki jo ima danes bibliografija, prebrati vsak izobraženec; posebej opozarjam na poglavje »Metode bibliografskega popisovanja« in na pregled slovenskih bibliografij, ki bi ju moral še posebno slavist temeljito proučiti, ker mu bosta zelo koristila pri študiju in poklicnem delu.

Marko Kranjec
Filozofska fakulteta v Ljubljani

le o eni pesmarici, a sta dve), marveč vsaj iz 1643, zaradi česar jo je že F. Fancev imenoval najstarejšo kajkavsko rokop. pesmarico (Tragovima hrvatske kajkavske poezije 16. vijeka. Ljetopis JAZU, sv. 48, Zagreb 1936, 166).

Da so te Severjeve pesmi tudi jezikovno kajkavske, dokazuje njih jezik brez ü, oblike kot *branitel*, *obranitel*, *oczu Bogu* itd. (Prim. moj članek o kajkavskih prvinah pri prekm. pisateljih v SR (1972), 1.) Severjevo besedilo docela soglaša z besedilom v imenovani pesmarici na listih 181—183 fotokopije v NUK. Toda naša beseda je na umazanem robu težko čitljiva, tako da ni jasno, ali je v drugem primeru dolgi ali kratki s in ali ni zapisano: *fzkosznuie*.

Da je Severju samemu bila beseda tuja, dokazuje to, da je v svoji knjigi nikoli ni za-

pisal, pač pa ustrezeni prekmurski izraz: na str. 81 *verofztui*, na str. 84 *verufztuimo*, na str. 25 pa je k *verofztuite* pripisal v oklepaju: *zhuite* — kar je dvakrat zanimivo, ker je besedo, ki je prekmurščina ne pozna, prevzel iz Dalmatina (1 Petr 5, 8) — in še v bohoričici.

Drugi dokaz, da *skoznovâti* v prekmurščini najbrž nikoli ni bilo, je Mikloš Küzmič, ki je prav to Severjevo pesem prevzel v svojo Knigo molitveno (V Soproni, 1783, str. 225), toda ji je dal docela prekmursko naravno obliko in je nadomestil »skosnue« tako: »i szrczé naj verusztüje«. In v taki ali podobni obliki najdemo to besedo tudi pozneje v prekmurskem tisku. V raznih govorih se glasi različno: *veröstivati*, *verüstivati*, *viröstivati* itd.; bedenje pri mrliču pa je *veröstüvanje*, *vörüstüvanje* ipd.

To besedo najdemo tudi v kajkavščini. *Habdelič*, Dictionar... 1670 ima *Virofztou* = *Vigil*, *Excubitor*, *Speculator*. — *Virofztu*em — *Vigilo*, *Excubo*. — *Belostenec*, Ga-

zophylacium... 1740, II, 567 *Virofztüjem* — *Vigilo*, *extubo*, v. *Sztrafim*. — *Viröfztov*. *Vigil*. *Speculator*, *excubitor*. v. *Sztrafnik*. — *Jambrešič*, *Lexicon Latinum*... 1742, 1032: *Vigil*: *Szkoznujuchi*, *Virofztujuchi*, *Vigilantia* — *Virofztuvanye*. — *Vigilia*: 2. *Virofztuvavci*.

Beseda *veröstüvati* ipd. je bila prevzeta v kajkavščino iz madž. *virrasztani* — bedeti, čuti, *virrasztás* — bedenje. V prekmurščino pa je — kot drugi izrazi — zelo verjetno prišla iz kajkavščine, za kar govori predvsem termin *veröstüvanje* ipd. za bedenje pri mrliču, kar je gotovo posredovala Cerkev, z mnogimi drugimi izrazi iz verskega življenja (prim, nav. članek o kajkavskih prvinah). Ker prekmurščina ne pozna poudarjene glasovne skupine *-ir-* in jo spremeni v *-er-* (*pastér*, *mér*), je kajk. obliko spremenila v *veröstüvanje* in dalje v *vöröstüvanje*. Mogoče bi bilo tudi, da je prišla beseda v prekmurščino naravnost iz madžarščine, kar je pa malo verjetno.

Vilko Novak
Filozofska fakulteta v Ljubljani

PREŽIHOVA IN PERKONIGOVA UPODOBITEV DOGODKOV OB KOROŠKEM PLEBISCITU*

Med poznavalci Prežihovega opusa zavzema Drago Druškovič vsekakor eno vidnejših mest. Na tem delovnem področju vztraja od svojih študentskih let, ko je sodeloval pri Prežihovem zborniku, pa vse do danes, ko je urednik Zbranega dela Prežihovega Voranca (le dva zvezka je uredil Jože Koruza). Prav zato ni slučajno, da je zbudila razprava — Različnost dveh pisateljskih izročil — naše zanimanje.

V razpravi osvetljuje avtor razlike med romanoma *Požganica* (1939) *Prežihovega Voranca* in *Patrioten* (1950) *Josefa Friedricha Perkoniga*. Problem je vsekakor zanimiv, saj prikazujeta oba romana dogodke ob koroškem plebiscitu, le da jih enkrat opisuje Nemec, drugič Slovenec. Vsako teh del podaja torej svojo podobo dogajanja, obe podobi pa sta si zelo različni. Katera je zgodovinsko pravilnejša?

Oba pisatelja imata nekatere skupne poteze (oba sta Koroška, pripadata isti generaciji, oba sta se udeležila koroškega spopada kot propagandista, ...), vendar ni mo-

goče dokazati *rapport de fait*, ki je po teoriji francoske komparativne šole nujen, da se izognemo metodi preprostih paralelizmov. Slednja metoda velja v slovenski primerjalni literarni zgodovini, ki ostaja v bistvu še vedno v okvirih, ki jih je začrtal leta 1936 Anton Ocvirk, za manj vredno in pomanjkljivo.

Zato so razumljivi Druškovičevi napor, da bi presegel njen okvir. Po eni strani skuša dokazati odmevnost *Požganice* pri *Perkonigu* (str. 440), po drugi strani pa omiliti slabosti te metode z nekaterimi metodološkimi adaptacijami (navaja študijo Guyarda *La Littérature Comparée*, Paris 1965; str. 489).

Seveda se Druškovič zaveda pomanjkljivosti obeh instrumentov in si zato zastavlja cilj, da bo preko idejnosti obeh romanov podal »strnjen pogled na razvoj obeh pisateljev, posebej na razvoj njunih pogledov na narodnostno vprašanje ter na zgodovinski roman; semkaj sodi seveda še pogled na genezo obeh romanov, soočenje z željami, ambicijami obeh pisateljev in rezultatom; dalje pogled na ideološke koncepte okolja, upoštevanje njihovega vpliva na obe deli (str. 440).

* Drago Druškovič: *Različnost dveh pisateljskih sporočil*. Dve reprezentativni upodobitvi v romanih po snovi o koroškem spopadu pred petdesetimi leti. — V zborniku *Koroški plebiscit*. Slovenska matica. Ljubljana 1970, str. 437–506